

E G Y E T E M

2006. október

A SZEGEDI FELSOŐOKTATÁS INFORMÁCIÓS HÁTTERMAGAZINJA

A rákkutatás professzora: M o l n á r J ó z s e f

Dr. Molnár József nemzetközi híró rákkutató, aki számos helyen megfordult már a világban, hogy felvegye a harcot a „gyilkos kórral”. Jelenleg az SZTE Általános Orvostudományi Kar Mikrobiológiai és Immunbiológiai Intézetében is azon dolgozik hazai és külföldi kollégáival, hogy minél előbb meg lehessen fékezni a hazánkban második leggyakrabban halált okozó betegséget.

– Mikor döntötte el, hogy orvos lesz?

– Gyermekkorom óta érdekelt az orvoslás, mert a kezdetektől fogva volt bennem egy bizonyos empátia az emberek iránt. A negyvenes években az iskolában, Klárafalván még elsősorban a fizika érdekelt, ám ahogyan nőttem, egyre jobban tudatosult bennem, hogy az orvostudományok felé szeretnék fordulni. Meghatározó élmény volt számomra a háború, amelyben édesapám odaveszett. Ez nagyon megviselte a családot, ráadásul én még csak nyolc éves voltam akkor. Aztán persze ment tovább az élet, elvégeztem az általános iskolát, utána pedig Csongrádra kerültem a gimnáziumba. A népi kollégiumban a tanulás mellett sok mindennel eltöltöttük a szabadidőnket, többek között megismer-

kedhettünk a rádiózás rejtelmeivel is, és bevallom, ez a hobbi a későbbiek folyamán is érdekelt. Mindemellett rengeteg könyvet olvastam, mert nem mentem haza minden hétvégén, ezért el kellett ütni valahogyan a hétvégét. Az olvasást egyébként már egészen fiatal koromban megszerettem. Shakespeare könyveit például olyan kedvvel olvastam, mintha mesék lennének az elemi iskolában. Persze az orvostudo-

mányok és a biológia is elnyerték a tetszésemet, ezért eldöntöttem, hogy Szegedre jelentkezem az orvosira.

– Milyen változást hozott az életében az, hogy Szegedre került?

– Csongrád után idegennek számított a környezet, de az nagyon jó volt, hogy a diákok hozzám hasonlóak voltak. Ez alatt azt értem, hogy megegyezett

az érdeklődésünk és az anyagi helyzetünk, nem voltak nagy differenciák közöttünk, ezért könnyen ment a beilleszkedés. Volt két csongrádi osztálytársam, akikkel korábban együtt jártunk vitorlázni Szentésre, ők szintén Szegedre jöttek tanulni, így velük is tartottam a kapcsolatot. Akkoriban mindenki a jövőjével volt elfoglalva, ki akartunk törni, ezért nagyon hajtottunk év közben, persze azért jutott idő a szórakozásra is. A vitorlázó repülés és a rádiózás mellett érdekelt a régészet is. Ezzel kezdetben elsősorban a párom emlékének adóztam, de a későbbiekben nagyon megszerettem ezt a hobbit. Rengeteget jártam múzeumokban, és faltam az őskori és ókori





történelemmel kapcsolatos könyveket. Ez az érdeklődés a mai napig is jellemző rám.

– Gondolom, az orvosi mesterségben is egyre jobban elmerült...

– Harmadéves koromtól vettem részt a diákkörös munkában. Kezdetben a genetikával kapcsolatos kutatásokban vettem részt, aztán a kemoterápiával foglalkoztunk, és szépen lassan a rákkutatás új útjai felé fordultam és jelenleg is ezzel foglalkozom, most éppen kilenc PhD-hallgató közreműködésével. Ez is hozzá tartozik az empátiához. Hiszen sajnos vannak olyan betegségek, amelyek nem könnyen vagy egyáltalán nem gyógyíthatóak. Ezzel bizony meg kell birkóznia egy praktizáló orvosnak. Természetesen jó lenne egyszer megoldást találni a problémákra, éppen ezen dolgozunk mi is, de ez sok lemondással jár. Én a praxis miatt, diploma után másodállásokat is vállaltam. Először éjjelenként ügyeltem, majd hétvégenként mentőttem körülbelül tíz évig, később pedig üzemorvos voltam heti 2 órában.

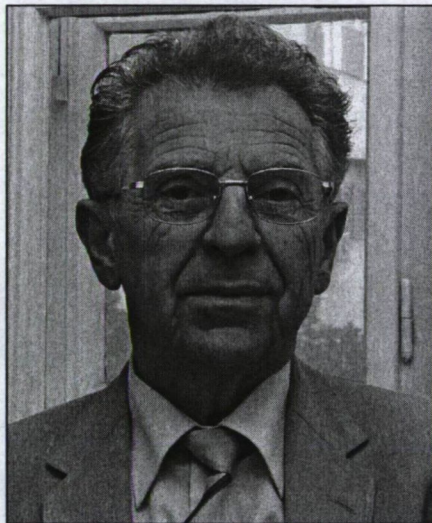
– Kutató szeretett volna lenni vagy inkább praktizáló orvos?

– Harmadévesen azért jöttem ide a Mikrobiológiai Intézetbe, mert nagyon érdekelt a kutatás. Pontosan nem tudnám megmondani, mi vonzott benne ennyire, talán az, hogy a kutatások eredménye – jó esetben – mindig valami újjal szolgál. Az utolsó évemben aztán felajánlottak egy lehetőséget, hogy maradhatok ösztöndíjjal az egyetemen. Én először nem akartam elkötelezni magam az ösztöndíj miatt. Végül maradtam, és ez megérte.

– A külföldi tanulmányutak mennyire befolyásolták a pályafutását?

– Legelőször négy évvel a diploma megszerzését követően kerültem ki Nápolyba, egy UNESCO-kurzusra 1965-ben. Itt egy nemzetközi biofizikai intézetben tanulhattunk tizennyolcan. Az akkori keleti blokkot ketten képviseltük egy csehszlovák disszidenssel, a többiek pedig kivétel nélkül Nyugat-Európából, Amerikából és Japánból jöttek. Ebben az egyhónapos képzésben sok gyakorlaton

vettünk részt és remek előadóink voltak. Aztán meghívtak Moszkvába a Gamaleya Mikrobiológiai Intézetbe, utána pedig Leningrádban is megfordultam. Ezt követően jelent meg az első cikkem, aminek az apropóján meghívtak Japánba. Tulajdonképpen szerencsés vagyok, mert szinte az egész világot bejártam Európától Amerikáig, vagy Ausztráliától Ázsiáig. A pályámra ez természetesen pozitív hatással volt, mert mindenhol tanultam valami újat, valami mást. Egyébiránt a sok tanulmányút abszolválásában annak is komoly szerepe volt, hogy én a kemoterápia felé fordultam, ugyanis ezen a téren rengeteg lehetőség adódott. Rendkívül fontos területet képezi még a munkámnak, hogy az



Európai Unió által koordinált kutatásokban dolgozom. Kooperáció a kutatásban és technológiában témájú COST programokban dolgozom, az egyiknek az elnöke vagyok, amely programban jelenleg is huszonöt ország vesz részt.

– Ha jól tudom, a rákkutatás anyagi támogatása méltatlanul szegényes. Hogyan próbál ez ellen tenni valamit?

– A rendszerváltás előtt mindent ki lehetett számítani, mert akkor központi támogatás volt és minden kis csoport kapott egy kis pénzt. Ez később megváltozott, és ma már pályázatok útján lehet hozzájutni a támogatáshoz. Kezdetben mi is nyertünk, de utána csak a levelek jöttek, hogy nagyon szép és jó, amit csinálunk, de a pénzsűke miatt nem tudnak támogatást nyújtani, és biztattak, pályázzunk máskor is. Próbálkoztunk sokfelé, Szentgyörgyi ötletét követve aztán kialakítottunk egy

falak nélküli laboratóriumot, amellyel csatlakoztunk más laboratóriumok munkájához és mások is csatlakoztak hozzánk. Egy nagyon kedves barátom és sokan mások ezt követően segítettek. A jóbarát egy takarékszövetkezetnek volt az igazgatója. Őt szövetkezet összefogott, és 1994-ben egy kis induló tőkével létrehozták a Szegedi Rákkutatásért Alapítványt, amely tudta fogadni az adományokat, az adófizetők felajánlott „egyszázalékait”.

2000-ben benyújtottunk Berlinben egy szabadalmat, amely a rákos sejteket ismét érzékenyebbé teszi a gyógyszerekre, amelyek már nem hatottak rájuk. Az utóbbi néhány évben az egyetem fizeti a szabadalmi díját, és ez jelentős segítség nekünk, mert így végre hazahoztuk a szabadalmunkat. Több hazai és külföldi egyetemmel, rákkutatással dolgozó Intézettel kollaborációban mennek ezek a kutatásaink is (az Onkológiai Intézet Kísérletes Kemoterápiás Osztálya és a Semmelweis Egyetem Onkológiai Kutató Laboratóriuma).

– Ön szerint mikorra várható egy olyan gyógyszer, amellyel legyőzhető lesz a gyilkos kór?

– Sok jó gyógyszer van már a különböző típusú daganatokra. A tumorok is különbözőek, ennek következtében valószínűsíthető, hogy továbbra is a sok célpontú gyógyszerkutatástól várhatunk eredményeket. Természetesen a megelőzés fontosságát sokszor külön hangsúlyozni kell. Az egy célpontú kérdésre válaszolva el kell hogy mondjam, hogy a penicillinről is sokáig azt gondolták, hogy mindenre gyógyír lesz, de be kellett látnunk, hogy ezek a remények hiú ábrándok voltak csupán. Magyarországon ma a második leggyakrabban előforduló halált okozó betegség a rák. Az a probléma, hogy ahányféle rákbetegség van, annyi gyógykezelési mód is kell. Sokat lehet közülük eredményesen kezelni, és sokat szinte lehetetlen. Az jelentene hatalmas előrelépést, ha a sejteken belüli kompartmentizáció, a jelátviteli rendszerek területén új felfedezések segítenék bizonyos, ma még ismeretlen folyamatok szabályozásának megismerését. Nehéz megjósolni, mikor következik ez be, de mi is azon dolgozunk, hogy minél hamarabb sikerüljön.

Szabó Endre